

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ПОД ВЪРБАТА

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

Местността около малкото градче Кьоге в Зеландия е съвсем гола. Наистина това градче е разположено на брега на морето, което само по себе си е твърде хубаво, ала все пак там можеше да бъде и още по-хубаво. Наоколо се простират само равни полета, а най-близката гора е доста далеч. Но в родината винаги има по нещо прекрасно за човека, което той си спомня с тъга дори и в най-очарователното кътче на света. И ние трябва да признаем, че в самия край на града, там, дето се простират няколко градинки край рекичката, която се влива наблизко в морето, през лятото е наистина много хубаво. На същото мнение бяха и двете деца — малкото момче и малкото момиче, които постоянно играеха тук. Те бяха съседни и идваха на това място, като се промъкваха през храстите, растящи около техните градинки. В едната градинка растеше бъз, а в другата — стара върба, под която децата обичаха най-много да играят. Това родителите не им забраняваха, макар че върбата се намираще съвсем близо до рекичката и те можеха да паднат много лесно във водата. Но децата бяха твърде предпазливи.

Момчето дори се боеше тъй много от водата, че за нищо на света не можеха да го накарат да се окъпе в морето. Другарите му го дразнеха много с това, наричаха го страхливко и то трябваше да понася търпеливо подигравките им. Но ето, веднъж на съседското момиче Йохана се присъни, че плува с лодка из широкото море, а Кнут бърза към нея и отива толкова далеч, че водата стига най-напред до гърлото му, сетне се разлива над главата му и най-после го поглъща съвсем. От тогава Кнут престана да слуша търпеливо подигравките на другарите си. Нали той се беше осмелил да влезе във водата — сама Йохана бе видяла това. Наистина тя го бе видяла само насън, ала той се гордееше и с тоя сън.

Родителите и на двете деца бяха бедни хора. Те си ходеха често на гости и тогава Кнут и Йохана играеха в градината или на пътя, обграден от двете страни с върби. Тия дървета със своите подрязани върхове не бяха много хубави наглед, ала те растяха тук не за хубост, а за полза. Старата върба в градината беше много по-хубава и затова децата най-много обичаха да седят под нея.

В самото градче Кьоге има голям площад. По време на панаир тук построяват цели улици от палатки и дюкянчета с копринени кордели, с обуца и с всичко, каквото потърсиш. Безредицата и блъсканицата по време на панаира достигат нечувани размери. На туй

отгоре и времето тогава бива все дъжделиво, а въздухът се вмирисва често на селски кожуси. Затова пък колко приятно мирише в същото време на всякакви млинчета — и медени, и тестени. Цялото дюкянче беше пълно с тях, а най-хубавото бе, че търговецът на млинчета слизаше винаги през панаирни дни в къщата на Кнутовите родители и от време на време на момчето даваха по едно млинче, от което без друго се падаше по нещичко и на Йохана. Ала не беше само туй; търговецът умееше също тъй да разказва приказки за всичко по света — дори и за своите млинчета. Една вечер той разказа на децата една история, ала тъй чудна, че те никога не можаха да я забравят — толкова силно впечатление им направи тя. Ето защо нищо не ни пречи да я чуем и ние, още повече че тя е къса.

— На една полица имаше две медени млинчета — разказваше търговецът. — Едното от тях беше мъж с шапка, а другото изобразяваше момиче без шапка. Лицата и на двете млинчета се намираха на оная страна, която бе обърната нагоре; от тая страна и трябваше да ги гледат, а не от другата, откъм която изобщо не бива да се разглежда човек. Мъжът имаше на лявата си страна горчива бадемова ядка — това беше сърцето му; момичето пък беше цяло медено. И двамата лежаха един до друг на полицата, оставени за показ, и лежаха толкова дълго, че най-сетне се обикнаха. Ала нито един от тях не се решаваше да признае това на другия, а пък човек все трябва да се обясни кога да е, ако иска да излезе нещо от любовта му.

„Той е мъж и трябва пръв да заговори — мислеше си момичето. — За мен е достатъчно да зная, че споделя любовта ми.“

Ала неговите мисли отиваха много по-далеч, както обикновено бива с мъжете. Той си мислеше, че е живо улично момче, че в джоба му дрънкат четири шилинга, че той купува меденото момиче и го изяжда.

Тъй лежаха те цели дни и седмици на полицата, докато най-сетне изсъхнаха. А мислите на момичето ставаха все по-нежни и по-женствени: „За мен е достатъчно и туй, че съм лежала на една полица с него“ — помисли си тя и — прас! — пукна се точно в средата.

„Ако тя знаеше само колко я обичах, навярно би изтърпяла по-дълго време“ — помисли той.

— Ето ви, деца, цялата история за двете млинчета, и ето ги и тях самите — завърши търговецът. — Те са забележителни със своята няма

любов, която никога до нищо не довежда. Вземете ги! — И той даде на Йохана оцелелия мъж, а на Кнут — пукнатото момиче. Ала децата бяха тъй трогнати от тая история, че просто нямаха сърце да изядат влюбената двойка.

На другия ден те отидоха с млинчетата на гробището и седнаха край черковната ограда, която и зиме, и лете беше покрита, като с великолепен килим, с разкошна мрежа от бръшлян. Тук те оставиха млинчетата между зелените бръшлянови стъбла на слънчевата светлина и разказаха на другите, събрани около тях, историята за нямата любов, а тая история бе чудно хубава. С туй се съгласиха всички слушатели. Но когато Кнут и Йохана погледнаха отново двете млинчета, оказа се, че едно голямо момче бе изяло от злоба пукнатото момиче. Децата поплакаха за това, а сетне — навярно за да не оставят бедния влюбен сам в света — изядоха и него. Но историята на млинчетата те никога не забравиха.

Кнут и Йохана играеха винаги заедно — ту под бъзовия храст, ту под върбата — и тогава момичето пееше прекрасни песнички с чистия си гласец, който звучеше като звънче. Кнут пък никак не беше гласовит. Но затова пък той знаеше думите на песните, а и туй все струваше нещичко. Всички жители на Кьогге — дори и жената на търговеца на галантерийни стоки — се спираха и слушаха, когато Йохана пееше.

— Какъв сладък гласец има това момиче! — казваха те. Тия дни бяха чудно хубави, ала те не продължиха дълго. Съседите се разделиха. Майката на Йохана умря; баща ѝ се готвеше да се ожени втори път и да замине за столицата, дето му бяха обещали да го направят разсилен, а туй, както казваха, било твърде доходна длъжност. Много сълзи проляха съседите при раздялата, но повече от всички плакаха децата. Впрочем родителите обещаха да си пишат непременно поне веднъж в годината.

Скоро изпратиха Кнут да учи занаят при един обуцар, защото такава голямо момче не биваше да скита без работа.

Кнут остана в Кьогге и нито веднъж не му се удаде случай да отиде в Копенхаген, макар че столицата беше само на пет мили от Кьогге. Впрочем в хубави дни той виждаше през залива копенхагенските кули и златния кръст на главната черква, който блестеше на слънцето.

Ах, колко много мислеше той за Йохана! Всички негови мисли се въртяха все около нея. Ами тя? Помнеше ли тя още Кнут?

Да. За Нова година Кнутовите родители получиха писмо. Бащата на Йохана пишеше, че живее добре в столицата, а Йохана благодарение на хубавия си глас била много щастлива. Тя постъпила в театъра, дето пеят, и сега вече печелела пари. От своята заплата тя праща на милите си съседи в Кьогe цял талер за новогодишни удоволствия: „Нека милите ми съседи пият за мое здраве“ — това беше написано от собствената ѝ ръка, а по-надолу следваше: „Сърдечен поздрав на Кнут!“

Цялото Кнутово семейство се разплака, макар че писмото беше радостно — та и те плачеха само от радост. Кнут постоянно мислеше за Йохана и ето, най-сетне се убеди, че и тя мисли за него. О, колко щастлив беше той!... Колкото повече приближаваше край на неговото учение, толкова по-ясно му ставаше, че той обича Йохана и че тя трябва да стане негова жена. И когато мислеше за това, на устните му играеше усмивка и ръката му удряше още по-силно чука върху гьона. Случваше се в такива минути да убоде дълбоко пръстите си с шилото, ала трябваше ли той да обръща внимание на такива дреболии?... Да, разбира се, той няма да играе ролята на немия, както бяха направили влюбените млинчета. Тая история ще му служи за добър урок.

И ето, най-сетне Кнут стана калфа. Стегна той торбата си, метна я през рамо и за пръв път в живота си се запъти за Копенхаген. Там му бяха обещали място при един обуцар. Ех, че ще се зачуди и зарадва Йохана! Сега тя беше навършила вече седемнадесет години, а той бе на цели деветнадесет.

Още в Кьогe той поиска да ѝ купи златен пръстен, но после съобрази, че в Копенхаген може да се намери и нещо по-хубаво.

И тъй, той се прости с родителите си и една късна есенна вечер напусна родния си град. Денят беше дъжделив, листата капеха от дърветата и Кнут пристигна в Копенхаген при новия си майстор цял измокрен.

Дойде неделя, Кнут извади от торбата си новички дрехи, сложи си нова шапка, купена в Кьогe, и отиде на гости у бащата на Йохана. Шапката му приличаше много — по-рано той носеше само каскети. Кнут намери къщата, която търсеше, и тръгна нагоре по високата

стълба. Свят му се зави — колко много хора живееха един над друг в тоя град.

Стаята беше добре наредена; бащата на Йохана го прие много любезно; мащехата ѝ, макар да не познаваше Кнут, подаде ръката си и му предложи чаша кафе.

— Йохана ще се зарадва, като те види — рече бащата, — ти си станал хубав момък. Но пък и тя каква хубавица е станала! Ето, сам ще видиш!... Да, това момиче ми доставя много радости и ако е живот и здраве, ще ми достави още много. Тя си има отделна стая и ни плаща за нея.

И бащата почука учтиво на вратата също като съвсем външен човек и след това те влязоха в стаята на Йохана.

Боже, колко хубаво беше наредено тук! Друга такава стая наистина не можеше да се намери в целия Кьоген. Тук имаше и меки килими, и завеси по прозорците, спуснати до самия под, и дори кадифено кресло. А наоколо — все цветя, картини и едно огледало, толкова голямо, че човек би го помислил за врага и току-виж се блъснал в стъклото. Кнут обгърна всичко туй с един поглед, но най-много се вгледа той в самата Йохана. Тя беше вече възрастна девойка и съвсем не такава, каквато Кнут си я представяше; не, тя беше много по-хубава. В целия Кьоген нямаше хубавица, равна на нея. И как странно, като чужденец, погледна тя Кнут!... Ала туй продължи не повече от минута. Сетне Йохана се хвърли насреща му, като че ли искаше да го целуне. Наистина тя не стори това, но малко остана да го направи. Да, тя наистина се зарадва много на срещата си със своя другар от детинство. За какво само не го питаше! Всичко я интересуваше, като почна от Кнутовите родители и свърши със стария бъз и върбата, които тя наричаше „бъзова майчица“ и „върбов татко“, сякаш тия дървета бяха живи хора. Впрочем те можеха да се смятат за хора по същата причина, по която смятаха за хора и медените млинчета. Йохана не забрави да спомене и за тях; спомни си за тяхната няма любов, за това, как те са лежали на полицата и как момичето се пукнало на две половини. При това тя се смееше от все сърце. Всичката кръв на Кнут преля в бузите му и сърцето му заби по-силно от друг път.

Не, Йохана никак не беше горделива! Тя — той забеляза много добре това — направи тъй, че родителите ѝ го поканиха да остане у тях

цялата вечер. Тя наливаше чай и сама му подаде чашка. А сетне взе една книга, почна да чете високо и на Кнут му се струваше, че в книгата се говори за любовта му към Йохана — дотолкова съвпаднаше всичко писано там с неговите собствени мисли. Като свърши четенето, Йохана запя една проста песничка, ала с такова изкуство, че я превърна в същинска чудна приказка, сякаш тя искаше да излее в нея цялото си сърце. Да, нямаше съмнение, че тя обича Кнут! По лицето му потекоха сълзи. Той не можеше да ги удържи, не можеше да промълви нито дума. Струваше му се, че изглежда съвсем глупав, ала тя стисна ръката му и каза:

— Ти имаш добро сърце, Кнут. Остани завинаги такъв, какъвто си сега!

Да, тая вечер никога нямаше да се повтори. След такава вечер човек не може да мисли за сън. И Кнут не спа. На прощаване бащата на Йохана му каза:

— Не ни забравяй, Кнут! Надявам се, че ще ни навестяваш честичко през зимата.

Значи Кнут можеше да дойде и идната неделя и той реши да стори непременно това.

Ала в очакване на неделата той всяка вечер след работа — а у майстора му работеха до късно — отиваше в града, на оная улица, дето живееше Йохана, и гледаше нейните прозорци. Там почти винаги имаше светлина, а една вечер той дори различи съвсем ясно върху завесата сянката на лицето ѝ. Ех, каква чудна вечер беше! На домакинята — жената на майстора му — не се харесваха много тия негови вечерни разходки и тя клатеше неодобрително глава, но майсторът само се усмихваше.

— Млад човек е! — казваше той.

„В неделя ще се видим — мислеше си Кнут — и аз ще ѝ кажа, че мисля само за нея и че тя трябва да стане моя жена. Наистина засега аз съм само беден калфа, но все ще стана някога и майстор. Ще работя, ще се трудя... Да, ще ѝ кажа всичко туй. От нямата любов не излиза нищо. На това ни научиха медените млинчета.“

Дойде неделя и Кнут отиде у Йохана, ала съвсем не навреме. Те всички бяха канени някъде на вечеря и веднага му казаха това. Но Йохана му стисна ръката и попита:

— Ходил ли си някога на театър? Трябва да отидеш. Аз ще пея в сряда и ако ти си свободен тогава, ще ти изпратя билет. Татко знае къде живее твоят майстор.

Колко мило беше това нейно внимание! В сряда към обед Кнут наистина получи един запечатан плик и вечерта за пръв път в живота си седеше в театър. И какво видя? Той видя Йохана! О, колко хубава и мила беше тя! Наистина тя се омъжи за друго, но нали всичко тук беше само комедия — игра, а не действителност!

Кнут беше уверен в това — иначе тя нямаше да му прати билет, за да я види.

И всички ръкопляскаха, викаха „Браво!“ и Кнут викаше с другите.

Боже, колко нищожен се чувствуваше Кнут пред нея! Но нали той я обичаше тъй силно, тъй искрено! А и тя също го обичаше...

Ала първата дума трябваше да каже мъжът. Тъй е мислело и меденото момиче, а в тая история имаше нещо много поучително.

И ето, щом дойде неделя, Кнут отиде отново у Йохана. Тя беше сама вкъщи. Всичко се нареждаше много добре.

— Добре че дойде — каза тя. — Аз току-що мислех да изпратя баща ми при теб, ала сърцето ми подсказваше, че ти ще дойдеш тая вечер. Искях да ти съобщя, че в петък заминавам за Франция. Това е необходимо, иначе нищо не ще постигна.

На Кнут се стори, че цялата стая се завъртя пред очите му. Сърцето му бе готово да се пръсне, но той не пророни нито сълзица. Ала Йохана забеляза огорчението му и то я трогна дълбоко.

— Честна, вярна душа! — рече тя.

Тия думи сякаш развързаха езика на Кнут. Той се овладя и й каза, че я обича горещо и че тя трябва да стане негова жена. Ала когато говореше това, той видя как лицето на Йохана се променяше, как то ставаше ту бледо, ту червено. Тя пусна ръката му и каза тъжно и сериозно:

— Не прави нещастен нито себе си, нито мене, Кнут! Аз ще ти бъда винаги добра сестра, на която ти ще можеш да се надяваш, ала само сестра! — И тя прекара нежната си ръчица по пламналото му чело.

В тая минута в стаята влезе нейната мащеха.

— Кнут е съвсем отчаян, че аз ще замина — каза Йохана. — Стига, бъди мъж! — добави тя и сложи ръка на рамото му, като че те бяха говорили само за нейното заминаване и за нищо друго. — Ти си цяло дете! Но сега трябва да бъдеш добър и разумен, както някога под върбата — помниш ли, когато бяхме още деца?

На Кнут се стори, че целият свят се обърна с главата надолу, мислите му наподобяваха разкъсани нишки, които вятърът носи насам-натам. Той прекара тук цялата вечер, макар и да не помнеше дали го бяха поканили да остане; домакините бяха добри и любезни с него, а Йохана му наливаше чай и пееше. Нейното пеене съвсем не приличаше на първото — не! Ала все пак то беше тъй хубаво, че сърцето му едва не се пръсна на късчета. Сетне те се разделиха. Кнут не ѝ подаде ръка, но Йохана сама го улови.

— Нали на прощаване ти ще подадеш ръка на сестра си, мой стари другарю от детинството? — каза тя, усмихната през сълзите, които се търколиха по бузите ѝ. И го нарече още веднъж „брат“. Да, това беше добра утеха.

Такава бе раздялата.

Тя замина за Франция, а Кнут остана да скита из калните копенхагенски улици. Другите калфи го питаха защо ходи тъй замислен и го съветваха да търси развлечения — та той беше още толкова млад!

И те го заведоха в една танцувална зала. Там имаше много хубави момичета, ала нито едно не можеше да се сравни с Йохана. И тъкмо тук, където той се надяваше да я забрави, тя изпъкна още поживо в паметта му. Ето, цигулките засвириха и момичетата започнаха да танцуват. Кнут изпадна в ужас: стори му се, че е попаднал на такова място, където не трябваше да доведе Йохана: да, тя беше с него — в сърцето му! И той избяга от залата и тръгна да скита из улиците...

Настъпи зимата. Реките замръзнаха. Всичко се готвеше сякаш за някакво погребение.

Ала когато пролетта се върна отново и първият параход отплува, едно страстно желание за пътуване завладя Кнут. Да замине някъде далече-далече, само не във Франция.

И ето, той отново метна торба през рамо и отиде в Германия. Скиташе там от град на град, без да знае нито отдих, нито

спокойствие. Само когато стигна в стария, великолепен град Нюрнберг, на душата му стана по-леко и той реши да остане там.

Нюрнберг е чудно хубав старинен град. Той е сякаш изрязан от някоя старинна хроника с картини. Улиците там вървят както им хрумне; къщите не обичат да се редят в прави редове — от тях се подават ъглови балкони с малки кулички, резба и статуи, а около издадените покриви се извиват водосточни тръби във форма на дракони и на дългокраки кучета.

Там, на търговския площад, стоеше Кнут с торба на рамо. Той се спря пред един старинен водоскок с великолепни исторически фигури, които се издигаха посред струящите водни лъчи. Една хубава девойка дойде тъкмо в тая минута за вода. Тя даде на Кнут да пие от нейния съд и понеже в ръцете си носеше голям букет от рози, даде му също тъй и една роза. Кнут сметна това за добро предсказание.

Той потърси и скоро си намери добър майстор. Остана в Нюрнберг и научи немски език. Старите ровове около града са превърнати в малки зеленчукови градини, ала високите крепостни стени с тежки кули стоят и днес още. Въжарят плете въжетата си в галерията, построена край вътрешната страна на градската стена. Тук из всички дупки и пукнатини расте бъз, надвесил клоните си над малките ниски къщички, наредени долу. В една от тях живееше майсторът, при когото работеше Кнут; и бъзовите клони надвисваха над малкото прозорче под покрива, където се намираше Кнутовата спалня.

Тук той прекара цялото лято и зимата. Ала когато се върна пролетта, той не можа да издържи повече. Бъзът цъфна, разля познатото и близко на сърцето ухание и на Кнут се стори, че се намира пак в градината на родната си къща в Кьоген. Той се раздели с майстора си и отиде при друг, към средата на града, където не растеше бъз.

Работилницата на новия майстор се намираше близо до един стар каменен мост, срещу вечно шумяща ниска воденица. Зад воденицата течеше бърза рекичка, врязана между къщите, които бяха украсени със стари, изгнили балкони и имаха такъв вид, като че искаха да изтърсят балконите си във водата. Тук нямаше бъз — не се виждаше дори нито една саксия с някаква зеленина. Затова пък тъкмо срещу работилницата се издигаше голяма стара върба, която сякаш се държеше за къщата, за да не я отнесе водата. Тя беше спуснала

клоните си до самата река — също както върбата на Кьогската рекичка.

Да, той дойде от „бъзовата майчица“ при „върбовия татко“. В тая върба особено в лунна нощ имаше нещо такова, което действуваше право на сърцето му. Но туй се дължеше не на лунната светлина, а на самата върба.

Той не можа да остане и тук. Защо? Питай старата върба, питай цъфналия бъз!... Той се прости с майстора си и с Нюрнберг и замина нататък.

С никого не говореше Кнут за Йохана. Дълбоко в сърцето си той затаи всичката своя тъга. Сега историята с двете млинчета доби за него особен, дълбок смисъл. Сега му стана ясно защо едното от тях имаше горчива бадемова ядка на лявата си страна — да, той сам чувствуваше тая горчивина... А Йохана беше винаги кротка и мила... Разбира се, Йохана беше цялата от мед... Нему се стори, че ремъците на торбата му го стягат, задушават го; той ги разпусна, ала и това не помогна. Само половината свят виждаше той около себе си, другата половина носеше вътре в сърцето си. И затова му беше тъй тежко...

Едва когато съгледа високи планини, светът му се стори попросторен и тогава почувствува лекота. Мислите му се насочиха към външните предмети, очите му се наляха със сълзи.

Алпите се издигаха насреща му като свити криле на земята. Какво ли би станало, ако земята разпереше тия грамадни криле с изобразени по тях пъстри картини на тъмни гори, шумящи води, облаци и снежни грамади?

Тихо вървеше Кнут из чуждата земя, която му се струваше като цъфнала градина с плодни дървета. От дървените балкони му кимаха с глави момичета — плетачки на дантели: планинските върхове горяха в пурпура на слънчевия залез, а когато той съгледа зелени езера между тъмни дървета, си спомни за Кьогския залив и парливата мъка в душата му се превърна в тиха тъга:

Там, където Рейн влачи водите си, разбива ги о камъните на ситен прах и ги превръща в снежнобели облаци, над които сияе дъгата като развяна панделка — там си спомни той за воденицата в Кьогге, където също тъй шумеше и се пенеше водата. Кнут на драго сърце би останал в тихия крайрейнски град, ала там растяха твърде много бъзови храсти и върби и той отмина нататък — през високи,

величествени планини, през назъбени скалисти стени, по пътечки, полепени о планинските стръмнини като лястовичи гнезда. Долу в дълбините шумяха глухо води, под нозете му плуваха облаци. Той вървеше през храсталаци, през алпийски рози и снежни полета, а над него грееше топло лятно слънце. Той се прости със страните на север и навлезе в земя, където цъфтяха кестени, където се виеха лози и се разстилаха кукурузени полета. Между него и спомените му се издигаха като стена високи планини и това беше неговото спасение.

Пред нозете му се разстилаше голям великолепен град — градът Милано. Тук той намери един майстор, който го прие за калфа. Майсторът и жена му бяха добри старци. Те обикнаха тихия момък, който говореше малко, но работеше за двамина и се държеше скромно и смирено.

Най-голямото му удоволствие беше да се изкачи на върха на високата мраморна черква, която със своите статуи, островърхи кули и украсени с резба галерии му се струваше сякаш изградена от снега на неговата родина. От всеки ъгъл, от всяка куличка, от всеки свод му се усмихваха бели статуи. Над него се разгръщаше синьото небе, под нозете му се разстилаше градът и широката зелена Ломбардска долина, а там, на север, се издигаха високи планини, покрити с вечен сняг. Тук Кнут си спомняше за черквата в Кьоген с нейните червени, потънали в зеленина стени, ала нищо не го привличаше в родните места. Той искаше да го заровят тук, отсам планините.

Така преживя Кнут една година. Бяха минали вече три години, откакто той бе напуснал отечеството си. Ала един ден неговият майстор го заведе в града — не при ездачите в цирка, а в голямата опера. Там имаше една зала, която заслужаваше да се види.

Тая зала бе седемкатна. Великолепни копринени завеси се спущаха в седем реда една над друга и като се почнеше от пода, та чак до самия таван, на шеметна височина седяха прекрасни дами с букети в ръце, сякаш се готвеха за бал. Мъжете бяха облечени във фракове и мундири; мундирите на някои бяха обшити със злато и сребро. В залата беше светло като през ясен слънчев ден, гърмеше музика — тук всичко беше по-разкошно, отколкото в Копенхагенския театър. Но затова пък там играеше Йохана.

Но не — нима тя играе и тук! Какво е това — чудо, магия? Завесата се вдигна и на сцената се яви Йохана в коприна и кадифе, със

златна украса на главата! Тя пееше вълшебно. Ето, приближи се до самия край на сцената и се усмихна тъй, както само Йохана можеше да се усмихва. Тя гледаше право в Кнут. Бедният Кнут улови майстора си за ръката и извика:

— Йохана!

Ала никой от съседите му не чу това. Музиката заглуши неговия вик; само майсторът кимна с глава и рече:

— Да, тя се казва Йохана!

— И при това той извади от джоба си един напечатан лист и го подаде на Кнут. Върху листа стоеше нейното име: Йохана.

Не, това не беше сън. Всички посетители в театъра се вьодушевяваха, хвърляха й венци и букети и всеки път, когато тя се скриваше зад сцената, я извикваха отново. Тя излизаше и се връщаше пак. След свършване на представлението наоколо й се насъбра народ и тръгна след нея. Кнут вървеше в първия ред и ликуваше най-много от всички. А когато колата спря пред нейната великолепна, ярко осветена къща, той застана при входа. Вратичката на колата се отвори и Йохана слезе. Лъчите на светлината падаха точно върху нейното чудно лице. Тя се усмихваше, кланяше се любезно и изглеждаше дълбоко трогната. Кнут я погледна в лицето — тя също го погледна, ала не го позна. Някакъв господин със звезда на гърдите й подаде ръка.

— Това е нейният годеник! — говореха наоколо.

И тогава Кнут си отиде вкъщи и стегна торбата си. Той искаше, той трябваше да се върне в родината си, при бъзовия храст, при върбата — ах, най-добре под върбата! В един час понякога може да се изживее цял човешки живот.

Напразно старите му хазаи го молеха да остане — нищо не можеше да го задържи. Напразно му напомняха, че зимата настъпва, че в планините е паднал сняг. Кнут ги уверяваше, че тъй като се подпира на тоягата, само с една торба на гръб той ще успее да се промъкне през планините — по дирите на бавно движещите се пощенски коли. И тръгна Кнут из планините, катереше се по върховете, спущаше се надолу. Изморен, загубил сили, той търсеше с поглед някое селце, някоя хижа, ала не виждаше нищо. Той вървеше все на север. Над него блещукаха звезди. Нозете му се подкосяваха, главата му се въртеше; долу в долината блещукаха също звезди. Нему се струваше, че и под нозете му се разстила небе. Той се чувствуваше

болен. Ала звездите долу ставаха все повече и повече, сияеха все по-силно, движеха се насам-натам. Това бяха светлинки в някакво малко градче и най-сетне, когато Кнут разбра каква е работата, напрегна и последните си сили и с голяма мъка се дотътри до една малка странноприемница. Нощта и целия ден след това той прекара в странноприемницата, защото тялото му имаше нужда от почивка и спокойствие. Настъпи размразяване, в долината валеше дъжд. Ала на другия ден, рано сутринта дойде един скитник-музикант и засвири на латерна родна датска песен и Кнут не можа да стои повече. Той тръгна нататък към север, вървя цели дни — вървя дълго, дълго, без да знае почивка, сякаш бързаше да стигне в отечеството си, преди да измрат там всички хора. Ала той не говореше никому за тъгата си; никой не би повярвал на неговата дълбока мъка, толкова дълбока, колкото може да бъде само мъката на сърцето. Такава мъка никой не може да разбере; тя не интересува никого, дори и другарите. Чужд за всички, той вървеше през чужди земи към своята родна къща на север. Беше вечер, Кнут вървеше из широкия път. Силен студ смразяваше всичко наоколо. Местността ставаше все по-равна, все по-често се срещаха полета и ливади. Край пътя растеше голяма върба и всичко около нея напомняше за родината му.

Кнут седна под върбата. Той изнемогваше от умора. Главата му се отпусна, очите му се затвориха, ала той все пак чувствуваше как върбата свежда клоните си над него. Дървото му изглеждаше като някакъв могъщ стар човек...

Да, това беше самият „върбов татко“ от Кьогге. Той взе на ръце измъчения си син и го понесе към родината му, на открития пясъчен бряг край морето — в градината, дето бе преминало детството му. Да, самата кьогска върба беше тръгнала да го търси по света и ето — тя го намери и го пренесе в градинката край рекичката. И тук стоеше Йохана в пълния блясък на своята хубост, със златна украса на главата — такава, каквато я видя последния път. Тя му говореше:

— Добре дошъл, Кнут!

Пред него стояха и още две странни същества, макар че сега те приличаха повече на хора, отколкото през дните на детинството му. Това бяха двете медени млинчета — момъкът и девойката. Те стояха с лице към него и изглеждаха твърде доволни.

— Благодарим ти! — казаха те на Кнут. — Ти ни развърза езика и ни научи да изказваме свободно мислите си, за да може да излезе нещо от тях. Сега от нас излезе нещо: ние се сгодихме.

И след туй медената двойка тръгна подръка из улиците на Кьогге и изглеждаше твърде прилична дори и от задната страна. За двамата годеници не можеше да се каже нищо лошо. Кнут и Йохана ги последваха: те също вървяха подръка.

И ето, Йохана склони глава до лицето му и сълзи — студени като лед сълзи — покапаха от очите ѝ. Това беше ледът, който бе сковал сърцето ѝ и сега се разтапяше от неговата любов. Сълзите капеха върху горещите му бузи...

В тоя миг той се събуди. Седеше под старата върба в чужда земя — сам сред мразовитата зимна вечер. От облаците валеше леден град и шибаше лицето му.

— Това беше най-прекрасният час в живота ми — каза си той. — Ала то беше само сън. Дали ще мога да видя още веднъж такъв сън?

И Кнут затвори отново очи, заспа и видя нови сънища.

На разсъмване завая сняг. Вятърът го събираше на цели грамади около Кнут. А Кнут все спеше. Селяни, които отиваха в града, видяха един калфа, седнал край широкия път. Той беше умрял, замръзнал под върбата.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.